

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра міжнародних економічних відносин

Бондарець Анастасії Андріївни

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
«ЗАКОРДОННЕ ІНВЕСТУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ»

Спеціальності 056 «Міжнародні економічні відносини»

Студентки IV курсу
групи МЕ-61a

_____

(підпис)

Бондарець А.А.

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____

(підпис)

Бондарець А.А.

Керівник професор, доктор економічних наук _____

(підпис)

Хомутенок Л.І.

Суми – 2020 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

на тему

«ЗАКОРДОННЕ ІНВЕСТУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ»

Студентки Бондарець Анастасії Андріївни

Основний зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи викладено на 30 сторінках, у тому числі список використаних джерел з 40 найменувань, які розміщено на 6 сторінках. Робота містить 6 рисунків.

Ключові слова: ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ, ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ, ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ПІІ.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає в охарактеризуванні основних проблем та перспективах розвитку інвестиційного процесу в Україні й роль закордонних інвестицій в економіці України, а також розробці рекомендацій щодо стимулювання закордонних інвестицій.

Об'єктом дослідження є процес впливу закордонного інвестування на економіку України.

Предметом дослідження є особливості розвитку закордонного інвестування в Україні.

У процесі дослідження залежно від цілей і задач використовувались відповідні методи дослідження економічних процесів, серед яких систематизація та узагальнення (при теоретичному обґрунтуванні - поняття Прямі іноземні інвестиції), порівняльний та статистичний метод (при аналізі надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну), аналізу і синтезу.

Інформаційною базою дослідження є міжнародні нормативно-правові акти, нормативно-правові акти України, що регламентують інвестиційну діяльність; офіційні звіти міжнародних економічних організацій; міжнародні угоди; дані Державного комітету статистики України; монографії вітчизняних і зарубіжних вчених; періодичні видання; матеріали міжнародних конференцій; тощо. За результатами дослідження сформульовані такі висновки:

1. Встановлено залежність активізації ПІІ від: життєвого циклу товару, низки

ендогенних і екзогенних чинників та сприятливості інвестиційного клімату, недосконалої конкуренції на ринку, переваг місця розміщення ПІІ та переваг інтернаціоналізації, конкурентоспроможності та економічного розвитку країн-реципієнтів ПІІ, переслідування мобільності факторів виробництва, відповідної грошової і бюджетної політики, відкритості та активності ЗЕВ, а також з метою збереження конкурентоспроможності та стримування своїх основних конкурентів як в середині країни, так і за її межами.

2. Аналіз продемонстрував, що загалом існує пряма залежність між зростанням закордонних інвестицій та валового регіонального продукту, але зв'язок між даними показниками є слабким.

Отже, таке спрямування закордонних інвестицій не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку території та посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку. Можна зробити висновок, що спостерігається непропорційний та асиметричний розподіл обсягів закордонних інвестицій України, а також значна їх «поляризація», що є несприятливим для економіки країни з точки зору стабільного соціально-економічного розвитку.

3. Загалом сформовано сім принципів побудови ефективною політики здійснення інвестування за кордон:

- принцип сприятливого інвестиційного клімату;
- принцип "дідового застереження";
- принцип рівності;
- принцип лібералізації;
- принцип прозорості;
- принцип соціальної спрямованості інвестицій.

4. Визначено загальні напрямки та складові міжнародної інвестиційної політики стимулювання закордонних інвестицій України на національному та світовому рівнях.

5. Серед основних проблем недосконалості діючого механізму закордонних інвестицій в Україні є: неналежне використання методів (планування, прогнозування, фінансування, регулювання, програмно-цільових методів управління тощо) на всіх рівнях управління інвестиційними процесами, в тому числі за участю іноземних інвесторів; відсутність цілісної системи державного

управління інвестиційно-інноваційним розвитком та стимулювання іноземних інвестицій до виконання перспективних та стратегічних завдань соціально-економічного розвитку; неефективне використання наявних фінансових та інвестиційних ресурсів для реалізації державної науково-технічної, інвестиційної та інноваційної політики; нестабільність законодавчої бази іноземного інвестування і ін.

б. Зокрема можна виділити наступні основні напрямки державної інвестиційної політики стимулювання закордонних інвестицій України: визначення цілей та завдань надходження закордонних інвестицій на основі комплексної оцінки стану соціально-економічного розвитку країни та зовнішніх чинників; розробка і реалізація заходів з вдосконалення системи надходження закордонних інвестицій; конкретизація стратегічних завдань політики надходження закордонних інвестицій та структуризація їх за пріоритетністю; оцінка бар'єрів та дестимулюючих чинників реалізації політики надходження закордонних інвестицій; чітке розмежування завдань політики надходження закордонних інвестицій; розробка та реалізація програми закордонного інвестування; контроль за процесом досягнення поставлених завдань.

Одержані результати можуть бути використані у процесі розробки політики іноземного інвестування України та оцінки ефективності проведення політики у сфері іноземного інвестування.

Результати апробації основних положень кваліфікаційної бакалаврської роботи розглядалися на:

1. Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених імені професора Балацького О. Ф. «Економічні проблеми сталого розвитку».

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2020 рік

Рік захисту роботи – 2020 рік

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

Кафедра міжнародних економічних відносин

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.е.н., професор (науковий ступінь, вчене звання)

_____ Ю.М. Петрушенко
(підпис)

«__» _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

(спеціальність 056 «Міжнародні економічні відносини»)

Студенту IV курсу, групи МЕ-61а

(номер курсу) (шифр групи)

Бондарець Анастасії Андріївни

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи: Закордонне інвестування українського бізнесу.
затверджена наказом по університету від «07» квітня 2020 року № 0516-III
2. Термін подання студентом закінченої роботи «23» червня 2020 року
3. Мета кваліфікаційної роботи охарактеризувати основні проблеми та перспективи розвитку інвестиційного процесу в Україні й роль закордонних інвестицій в економіці України.
4. Об'єкт дослідження процес впливу прямих закордонних інвестицій на економіку України.
5. Предмет дослідження особливості розвитку закордонного інвестування в Україні та його вплив на економіку України.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах міжнародних нормативно-правових актів, нормативно-правових актів України, що регламентують інвестиційну діяльність; офіційних звітів міжнародних економічних організацій; міжнародних угод; даних Державного комітету статистики України; монографії вітчизняних і зарубіжних вчених; періодичних видань; матеріалах міжнародних конференцій.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної бакалаврської роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

Розділ 1 Теоретичні основи закордонного інвестування. _____ 16.04.2020

(назва – термін подання)

У розділі 1 було досліджено теоретичну базу, сутність поняття прями іноземні інвестиції, шляхи та форми закордонного інвестування, а також механізми регулювання закордонного інвестування.

(зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент)

Розділ 2 Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України.
12.05.2020

(назва – термін подання)

У розділі 2 було проведено аналіз інвестиційного клімату України, надходження ПІІ, проаналізовано найпривабливіші сфери інвестування та фактори, що перешкоджають залученню ПІІ в Україну, а також проведений аналіз позиції України в міжнародних рейтингах.

(зміст конкретних завдань до розділу, які має виконати студент)

Розділ 3 Проблеми та шляхи вдосконалення політики регулювання закордонного інвестування в Україні
01.06.2020

(назва – термін подання)

У розділі 3 було зазначено основні проблеми формування привабливого інвестиційного клімату в Україні та запропоновані шляхи удосконалення політико-правових механізмів та державних програм активізації закордонного інвестування.

(зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент)

8. Консультації з роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

9. Дата видачі завдання: «02» квітня 2020 року

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Завдання до виконання одержав

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАКОРДОННОГО ІНВЕСТУВАННЯ....	10
1.1 Сутність, шляхи та форми закордонного інвестування.....	10
1.2 Механізм регулювання закордонного інвестування.....	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....	17
2.1 Інвестиційна привабливість України.....	17
2.2 Позиція України в міжнародних рейтингах.....	21
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАКОРДОННОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	24
3.1 Основні проблеми формування привабливого інвестиційного клімату в Україні.....	24
3.2 Удосконалення політико-правових механізмів та державних програм активізації закордонного інвестування.....	26
ВИСНОВКИ.....	33
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	
ДОДАТОК А	

ВСТУП

Закордонні інвестиції в даний час перетворилися в потужний фактор конкурентоспроможності та економічного зростання, вони істотно посилили інтеграцію національних економік до світового ринку і стали рушійною силою зростання виробництва і світової торгівлі.

Іноземний капітал, органічно з'єднуючись з національними зусиллями та ресурсами, генерує за принципом ланцюгової реакції високий інтегральний ефект на основі застосування більш прогресивних засобів праці, підвищення кваліфікації працівників і поліпшення використання наявних виробничих ресурсів.

Актуальність нашого дослідження обумовлена розвитком міжнародних економічних відносин між країнами та компаніями, які постійно хочуть відкривати нові ринки для розвитку економіки. Окрім цього, актуальність цієї роботи полягає у висвітленні процесу закордонного інвестування в Україні, що є новим вагомим кроком в розвитку економіки. У даний період питання процесу закордонного інвестування стає одним із центральних в проблематиці наукового дослідження, оскільки є необхідною запорукою успішного розвитку економіки в Україні.

Об'єктом нашого дослідження є процес закордонного інвестування, **предметом** – особливості розвитку закордонного інвестування з України, світовий досвід та його вплив.

Мета дипломної роботи - охарактеризувати основні проблеми та перспективи розвитку інвестиційного процесу в Україні, а так само роль закордонних інвестицій в економіці України.

Завдання роботи:

1. Дати поняття закордонним інвестиціям, визначити їх види та функції в економіці.
2. Дати поняття інвестиційному клімату та проаналізувати фактори які його визначають.
3. Охарактеризувати роль закордонних інвестицій в економіці.
4. Проаналізувати динаміку закордонних інвестицій в економіці України.

5. Дати поняття інвестиційному клімату в економіці України.

6. Розглянути проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України.

У процесі написання роботи нами були використанні наступні методи: діалектичний та ретроспективний, порівняння й синтезу, структурного та економіко-статистичного аналізу, логічного узагальнення та стратегічного аналізу, статистичний аналіз, метод систематизації, тощо. Крім цього, ми проаналізували наукові публікації закордонних та вітчизняних авторів, періодичні видання, публікації, а також велику кількість статистичних матеріалів з європейських та українських джерел, що дало змогу здійснити дане дослідження.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАКОРДОННОГО ІНВЕСТУВАННЯ

1.1 Сутність, шляхи та форми закордонного інвестування

Створенням передумов, щодо збільшення мобільності капіталу, послуговували – глобалізація й інтеграція національних економічних зв'язків між державами. Зараз міжнародний рух капіталу збільшив обсяги міжнародного інвестування, насамперед, до країн, що знаходяться на етапі розвитку. Тепер міжнародний рух капіталу створив великі за розмірами обсяги міжнародного інвестування, особливо в країни, що розвиваються.

В певний етап розвитку суспільного виробництва вивезення капіталу, замінило вивезення товарів за кордон. Через те, що при вивезенні товару, прибуток отримували лише раз, а при вивезенні капіталу є можливість здобувати прибуток багатократно. На початку, експорт капіталу реалізовувався лише найбільш розвиненими країнами в країни, що розвинені слабо, проте з плином часу рух капіталу охопив країни з усіх боків. Цей вид міжнародного співробітництва стає все більш розгалуженим.

Існує нескінчена кількість визначень поняття «інвестиції». Наприклад, Дж. Кейнс вважав, що: «Інвестиції – це заощадження». Коли У. Шарп розглядав проблему інвестицій, то зазначив: «Інвестиції – це відмови від певної цінності зараз за цінність у майбутньому».

«Закордонні інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, вивезених з території однієї держави і вкладених на території іншої, для ведення в останньому на свої ризик підприємницької або іншої діяльності з метою отримання доходу або іншого соціального ефекту від спільного використання сторонами вкладеного капіталу.»

Згідно з методологією МВФ, закордонні інвестиції – це прямі іноземні інвестиції, величиною у понад як 10 % статутного капіталу, що надає право на участь зацікавленій стороні в управлінні підприємством.

За цілями вкладення іноземні інвестиції діляться на прямі і портфельні.

Портфельні інвестиції - вкладення іноземних інвесторів, які здійснюються через інструменти фондового ринку, що не забезпечують інвестору контролю за вкладеним капіталом, а тільки дають право на отримання доходу. За

рекомендаціями МВФ портфельні іноземні інвестиції мають місце, коли іноземний власник володіє менш ніж 25% статутного фонду.

При здійсненні портфельних іноземних інвестицій інвестора цікавить три моменти:

- рівень прибутковості іноземних цінних паперів;
- ступінь ризику за цими цінними паперами;
- бажання диверсифікувати свій портфель цінних паперів за рахунок цінних паперів іноземного походження.

З огляду на ці фактори динаміка портфельних іноземних інвестицій сильно схильна до коливань економічної і політичної кон'юнктури. Тому в глобальному масштабі намітилося скорочення їх частки по відношенню до прямих іноземних інвестицій в зв'язку з потрясіннями на світових фондових ринках.

На основі розглянутих підходів до трактування поняття «прямі іноземні інвестиції» сформовано наступне визначення досліджуваної категорії – це реальний капітал, що владується з-за кордону в технологію, землю, підприємства, обладнання, а також убезпечує здобуття довгострокової економічної зацікавленості, завдяки отриманню інвестором контролю над об'єктом вкладення капіталу й передбачає соціальний ефект або отримання прибутку від підприємства. [8]

Риси, характерні для прямих інвестицій:

- у більшості випадків при здійсненні прямих іноземних інвестицій інвестори не мають можливості швидкого виходу з ринку;
- доволі високий ступінь ризику і більш велика сума, ніж у випадку з портфельними інвестиціями;
- довший термін капіталовкладень, вони більш підходять для країн-імпортерів іноземного капіталу.

Серед причин здійснення прямих іноземних інвестицій можна відзначити:

- розширення ринку збуту за рахунок приймаючих країн;
- зниження витрат при реалізації продукції, подолання митних бар'єрів, втрат від різниці у валютних курсах;

- використання менш жорсткого законодавства про охорону навколишнього середовища;
- оптимізація виробничої структури з урахуванням міжнародної спеціалізації, порівняльних переваг країн.

Міжнародний рух капіталу є одним із провідних факторів транснаціоналізації національних економік, ефективним інструментом інтеграції економічних національних систем. Завдяки ньому країни, які знаходяться на етапі розвитку, надходять нові технології, за допомогою, яких створюються галузі виробництва, що конкурентоспроможні. Це підвищує кваліфікацію працівників, а також заохочує розширення конструкторських та науково-дослідних розробок, що обслуговують високотехнологічне виробництво й здатні впливати на ріст сфери послуг і її сучасних видів: інноваційної та консалтингової діяльності, банківської, інформаційних технологій, туристичних та освітніх послуг, медичних та ін. [25]

Приватний капітал являє собою кошти недержавних фірм, банків та організацій, які переміщуються за рубіж або можуть бути прийняті із-за кордону у згоді з рішенням керівних органів даних утворень. Сюди включаються торгові кредити або ж міжбанківське кредитування. Джерелом приватного капіталу вважаються власні кошти недержавних інститутів. Але слід враховувати, що незважаючи на їх відносну автономність, держава має право на їх регулювати та контролювати їх. У деяких випадках за джерелом походження виділяється також третя форма руху капіталу - капітал міжнародних організацій, зокрема кредити МВФ.

На даний момент у світі переважають змішані компанії, тобто участь приймає не лише національний, а й іноземний капітал. На сьогодні в міжнародній практиці переважають змішані компанії за участі іноземного та національного капіталів. Одним з видів є організаційно-правова форма, як спільне підприємство для об'єднання зусиль партнерів різних країн з цілю спільної реалізації підприємницької діяльності. Їх утворення спричинене такими причинами та цілями:

- об'єднання капіталу в різній формі;
- отримання пільг та конкурентних переваг для партнерів;

- проникнення до країни, в котрій обмежена або заборонена діяльність без участі місцевого партнера, іноземними фірмами;
- пристосування завдяки національному партнеру до місцевого середовища;
- мінімізація економічних та політичних ризиків в різних країнах.

Отже, можна зробити висновок про існування трьох типів управління спільним підприємством. По-перше, спільне управління утвореним підприємством може здійснюватися компаніями-засновниками. Попри це, всі компанії призначають на головні посади в підприємстві спільному власних представників, котрі зобов'язані робити звіти перед материнськими компаніями. По-друге, одна із материнських компаній має право нести основну відповідальність за діяльність всього підприємства. По-третє, компанія може найняти незалежних менеджерів для управління спільним підприємством. Останній підхід вважається найбільш ефективним, оскільки незалежні менеджери концентрують зусилля саме на тому, що вдосконалив функціонування спільного підприємства, а не прагнуть підіграти керівництву компаній-засновників. [16]

Таким чином, суть закордонного інвестування полягає в тому, що воно охоплює процес руху і поєднання матеріальних і фінансових ресурсів з метою підвищення рівня економіки.

1.2 Механізм регулювання закордонного інвестування: визначення, компоненти та класифікація

Міжнародний досвід свідчить, що державна політика стосовно іноземних інвестицій формується залежно від зрілості національних економік, рівня їхньої інтегрованості у світове господарство. Для країн із перехідною економікою, зокрема для України, серед потенційних джерел ресурсів для ринкової трансформації економіки прямі закордонні інвестиції займають особливе місце. Вони здатні забезпечити масштаби й темпи структурної перебудови через розвиток ринкових відносин, а відтак і більш органічну інтеграцію національних ринків у міжнародні, відкриваючи доступ до сучасних

технологій, маркетингу та менеджменту. Необхідність залучення прямих закордонних інвестицій в економіку України зумовлена наступними причинами: надзвичайно низькою внутрішньою інвестиційною активністю; гострою необхідністю використання передового досвіду управління та організації підприємницької діяльності; технічної й технологічної модернізації виробництва; створення конкурентоспроможної економіки; потребою в модернізації соціальної структури суспільства, освоєння світових ринків. [21]

Основними спеціальними принципами державного регулювання інвестиційної діяльності нині мають бути:

- взаємна відповідальність інвесторів і держави;
- юридична відповідальність інвесторів за не виконання міжнародних договорів або вимог законодавства України;
- децентралізація процесу інвестицій; – залучення іноземних інвестицій, спрямованих на здійснення структурної перебудови економіки України;
- вдосконалення чинного законодавства про інвестиційну діяльність. [16]

Основними напрямками інвестиційної політики в Україні мають бути:

- поступове пом'якшення регуляторного тиску на інвесторів і відсутність диверсифікованих джерел інвестицій, нерівномірність їх розподілу між регіонами;
- підвищення динаміки інвестування, але не тільки в галузях зі швидким обігом капіталу, але й в високотехнологічних або стратегічно важливих для держави сферах;
- здобуття вирішального підходу до виділених коштів на потреби соціальної сфери, за рахунок чого знизиться рівень соціального напруження;
- завдяки формуванню надійних інвестиційних джерел і державних коштів, відбудеться скорочення фонду виробничого будівництва;
- заохочення іноземних інвестицій, утворення спільних підприємств з іноземним капіталом за напрямками розвитку агропромислового комплексу та переробної промисловості, отримання іноземних кредитів;
- створення дієвих механізмів і форм в управлінні інвестиційною діяльністю.[15]

Особливу увагу слід надати інформаційному забезпеченню закордонних інвестицій як найслабшій ланці в чинному механізмі регулювання даного процесу. Центри допомоги та інформаційне забезпечення міжнародних бізнесменів, мають надавати інформація для інвесторів про різноманітні проекти та умови їх здійснення за межами країни, адміністративно-правові процедури господарської діяльності, систему оподаткування. [10]

Перш за все, створення ефективної системи, котра сприяла залученню закордонних інвестицій, створює необхідність якісної законодавчої бази. Присутність розбіжностей та недоліків законодавства свідчить про необхідність поліпшення Закону України «Про власність» і «Земельного кодексу України» стосовно визначенню майнових прав інвесторів. Необхідно освітити ряд питань про концесії на державно-правовому рівні. Також ретельніше обґрунтувати систему регулювання валютою.

Доцільно було б створити єдину цілісну систему державного управління процесами інвестицій, котра б контролювала відповідні структури по роботі з закордонним інвестуванням, механізми реалізації політики держави, щодо сприяння капіталу, проведення експертиз провідних проектів, а також їх конкурсний відбір, координація діяльності з міжнародними організаціями.

Економіко-організаційний блок механізму залучення інвестицій буде працювати лише у випадку співіснування ефективного механізму державних гарантій та системою законодавчо-інформаційного забезпечення організації системи перестраховування і страхування закордонних інвестицій, підтримці росту кредитно-банківської системи.

Доречною є протекція інвестиційних проектів, котрі спрямовані на процвітання приватного сектору (насамперед малі та середні підприємства), що мають отримати підхід до інвестиційних кредитів, утворення контрактних бірж.

Важливим пунктом вдосконалення механізму закордонного інвестування є здійснення гнучкої й дієвої інвестиційної регіональної політики. Роз'єднаність економіки, підсилення процесів дезінтеграційних в суспільному господарстві мають необхідність реабілітації міжрегіональних відносин. Інфраструктура закордонного інвестування також відіграє велику роль, окрім інвестиційних

фондів й комерційних банків, попри це вона має охоплювати комерційні страхові товариства, недержавні пенсійні фонди, іпотечні банки, консорціуми недержавних інвесторів.

Дослідження прямих закордонних інвестицій в інвестиційному механізмі держави потребує: визначення місця прямих закордонних інвестицій в інвестиційному механізмі національної економіки; класифікації прямих закордонних інвестицій; розгляду взаємного впливу структурних одиниць інвестиційного механізму, що є метою нашого дослідження.

Інвестиційний механізм становить цілеспрямовано створену, взаємодіючу сукупність джерел інвестицій, інструментів, форм й методів, а також засобів впливу на відтворювальний процес на макро- та мікрорівнях в інтересах розширення діючого виробництва або авансування створення нового виробництва. [20]

Отже, актуальні фактори правове-міжнародне регулювання закордонних інвестицій загалом створені інтеграційними міжнародними процесами. Оновлені економічні умови несуть необхідність утворення нової системи правового регулювання, котра буде відповідати сучасним тенденціям та забезпечувати розвиток процесів глобалізації для блага всіх народів та країн. Під час вільної міграції робочої сили, а також вільного руху товарів та послуг, капіталів працює сукупність правових норм узгоджених країнами й іншими суб'єктами міжнародного права, що відповідальні за коректне функціонування міжнародної економіки. Інтернаціоналізація суспільних відносин має необхідність однакових , форм та методів правового регулювання, а також принципів, що сприяють формуванню єдиної правової зони.

2. АНАЛІЗ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.

2.1 Інвестиційна привабливість України

У даних умовах, під розвитку конкуренції на міжнародному ринку та глобалізації, необхідно звертати увагу не лише на кількісні, але й якісні аспекти залучення інвестицій. Для того аби зберегти та захистити економічні інтереси України, необхідно удосконалювати процеси залучення іноземних інвестицій.

Коли прямі іноземні інвестори вивчають вплив іноземних інвестицій на економіку нашої країни, вони акцентують свою увагу на двох основних аспектах: можливість вступу на внутрішній ринок та приріст експортних потужностей.

Якщо на початку для країни-реципієнта прямі іноземні інвестиції сприятливі, то в довгостроковому періоді, коли відбудеться репатріація доходів, інвестиції відіграють негативну роль. Варто зазначити про негативний вплив інвестицій на технологічну залежність, порушення планів економічного розвитку, змін в культурі, а також, в діяльності уряду приймаючої країни (наприклад, 80% матеріально-технічної бази України знаходиться у приватній власності, більш того значна частина перебуває під власністю іноземних інвесторів) [9]

За даними Світового Банку, 1 січня 2019 року, іноземні інвестори вклали в економіку 3,043 млрд доларів, що на 567 млн доларів більше, ніж в минулому році. За даними статистичного відомства, за даний рік було надходження від нерезидентів акціонерного капіталу на суму 2,87 млрд доларів. Попри це, за даний період було вилучено капіталу на суму - 968,1 млн, а інші зміни вартості капіталу дорівнюють 1,22 млрд доларів.

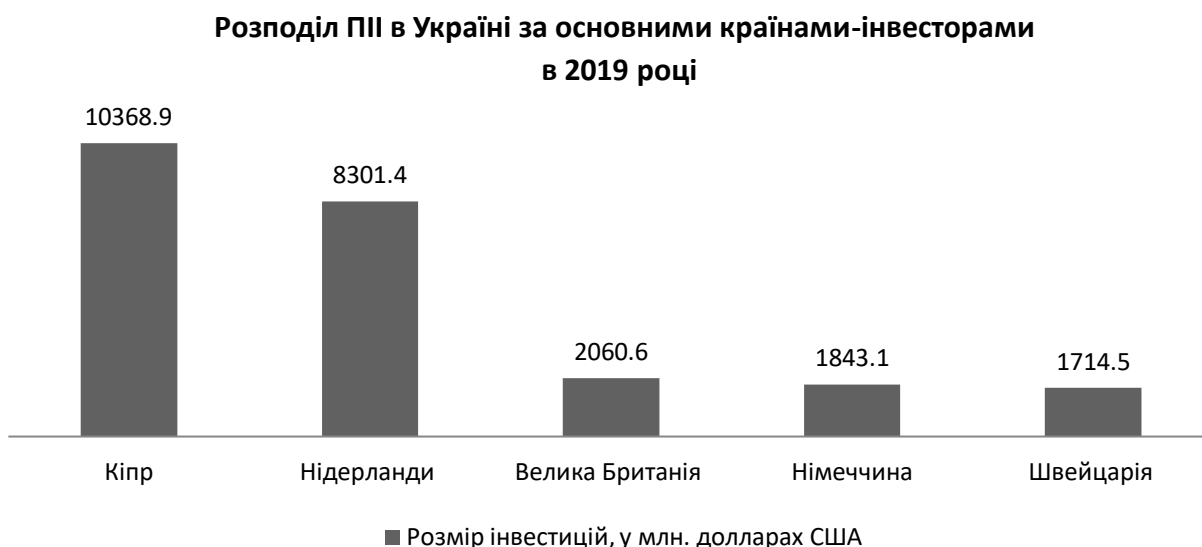

Рис 2.1. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну за 2010-2019 роки

Станом на 1 січня п'ятірку найбільших інвесторів економіки України посіли: Кіпр, котрий вклав 10368,9 млн доларів США, Нідерланди – 8301,4 млн доларів США, Великобританія – 2060,6 млн доларів США, Німеччина – 1843,1 млн доларів доларів США. (Рис. 2.2)

Варто зазначити, що не зважаючи на складну ситуацію з Росією, інвестиції даної країни в економіку України в 2019 році дорівнюють 1 008 млн доларів.

У Держстаті також відмітили, що прямі інвестиції з урахуванням боргових інструментів (торгові кредити інвесторів й позики) станом на 1 січня 2019 року досягли 40 514,1 млн грн, що на 493,2 млн доларів більше, ніж на початок року.

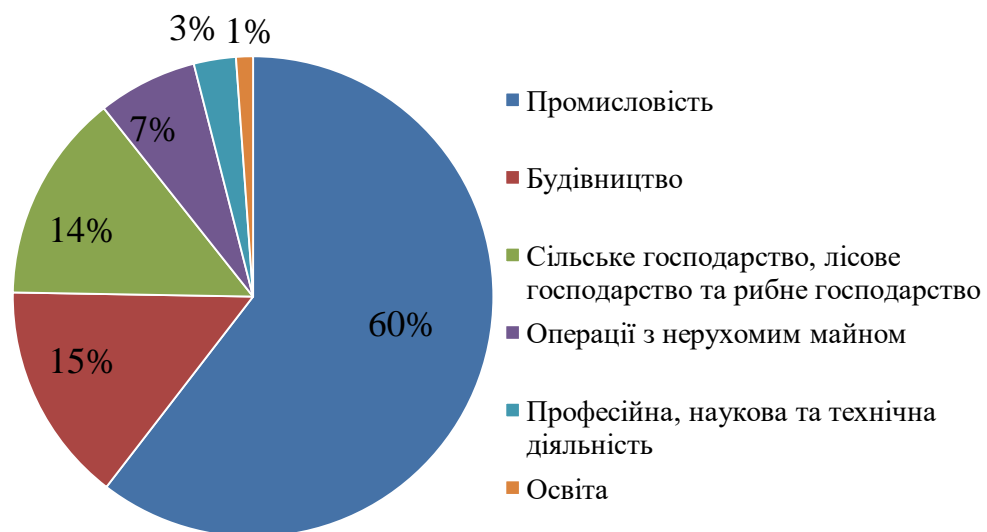
Рис. 2.2 Розподіл ПІІ в Україну за основними країнами-інвесторами

Майже 90 % усіх залучених прямих іноземних інвестицій розподілилось між 8 регіонами: Харківської, Львівської, Київської, Дніпропетровської, Запорізької, Одеської, Івано-Франківської, Полтавської областей та до міста Київ.

Саме через нерівноцінний розподіл прямих іноземних інвестицій, виникає головна проблема на території України – відсутність рівномірного соціально-економічного розвитку, більш того подібний розподіл інвестування лише посилює розрив розвитку між районами.

Зазвичай інвестори віддають перевагу розвиненим сферам економіки. Саме тому серед капітальних інвестицій за видами економічної діяльності на 2019 рік, лідируючу позицію займає промисловість 60%, а будівництво складає лише 15% від загального обсягу інвестицій. (Рис. 2.4)

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2019 рік

Рис. 2.4 Обсяги залучення капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності за 2019 рік

Головним фактором, що позбавляє Україну конкурентних переваг у залученні іноземних інвестицій в Україну, виступає – несприятливість інвестиційного клімату, а саме:

- Війна на сході;
- Нестабільність валюти;

- Нестійкість політичної та макроекономічної ситуацій;
- Неодноразові (часті) зміни у законодавстві;
- Складнощі з судовою системою під час господарських позовів, а саме неналежне виконання рішень суду та корупція.
- Нестійкість податкової політики, а також можливі складнощі з податковою системою;
- Необхідність надання «хабара» під час проходження митних процедур;
- Слабо розвинене страхування ризиків підприємницької діяльності;
- Бар'єри для нових компаній під час виходу на український ринок;
- Слабкий фондовий ринок України;
- Складнощі з отриманням довгострокових банківських кредитів. [12]

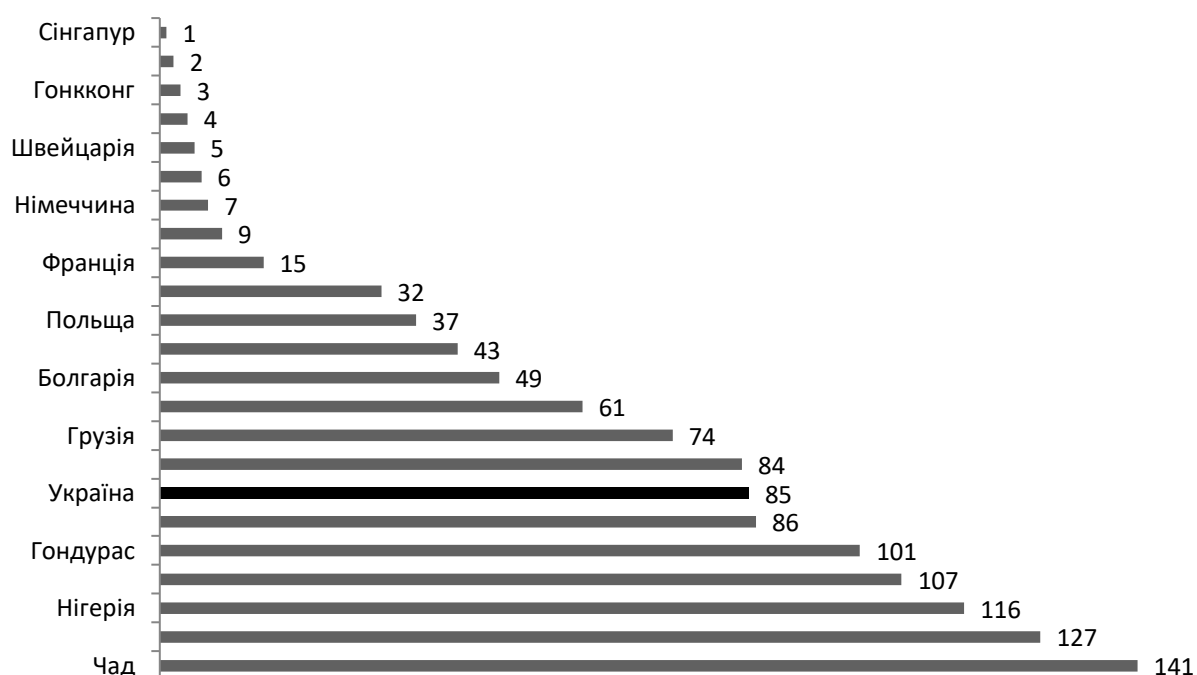
2.2 Позиція України в міжнародних рейтингах

За рейтингом конкурентоспроможності GCI можна зазначити, що для іноземних інвесторів Україна виступає несприятливим інвестиційним середовищем, через відносно низькі показники у рейтингу.

За даними Світового економічного форуму, Україна у 2019 році опустилась на дві сходинки вниз в порівнянні з минулим роком і зайняла 85 місце, серед 141 країни зазначених у списку [12]. (Рис. 2.5)

Сінгапур отримав лідируюче місце, посунувши лідера минулого рейтингу США, що зайняли друге місце. Трійку лідерів закрав Гонконг, який ще у 2018 році знаходився на 7 позиції. На 4 місці опинилися Нідерланди, котрі знову потрапили до п'ятірки лідерів і закрила цей рейтинг Швейцарія, котра з 2012 по 2017 роки займала рейтинг, а в 2018 році впала до 4-го місця. Загалом у рейтингу зазначає 141 країна, завершують список Конго, Ємен та Чад. (Рис. 2.5)

**Позиція України з іншими країнами в рейтингу Індексу
глобальної конкурентоспроможності
за 2019 рік**

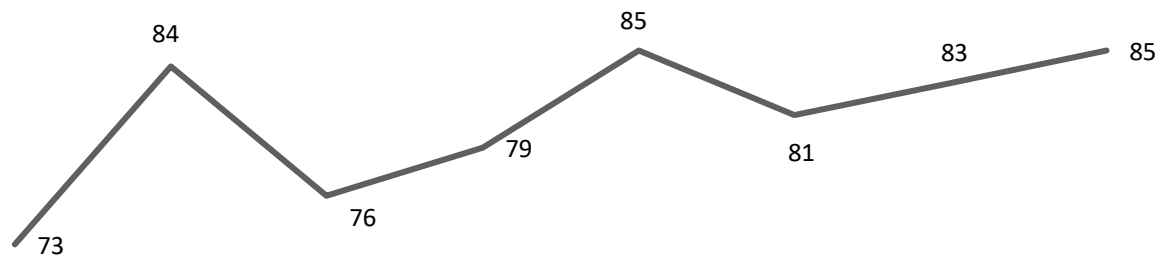
Рис. 2.5 Позиція України з іншими країнами в рейтингу Індексу глобальної конкурентоспроможності.

Варто зазначити, що позиції України в даному рейтингу доволі нестабільні, як от наприклад у наших сусідів Польщі та Росії, країни залишилися на колишніх позиціях на 37 та 43 місцях, в свою чергу Румунія піднялася на 51 місце з 52, Угорщина також піднялась на сходинку вище – 47 місце, Молдова посіла 86 місце, що на 2 сходинки вище ніж в минулому році, а Словаччина відкотилася до 42 місця, втративши 1 позицію, на жаль Білорусія в даному рейтингу не зазначена.

Якщо дивитися на хронологію України в Індексі глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), то можна поглянути, що в 2012 році Україна займала 73 зі 144 країн зазначених у списку, а вже в 2013 значно втратила свої позиції і опинилась на 84 позиції з 148 країн світу, після Революції гідності відбувся значний стрибок у гору і ми опинилися на 76 місці з 144 країн, проте потім знову втратили свої позиції і знаходилися на 79 місці з 140 країн, а в 2016 році отримали 85 позицію з 138 країн-учасниць. У 2017 році країна опинилася

на 81 місці в рейтингу зі 137 країн, а в 2018 відкотилася на 83 позицію зі 140 країн, в 2019 ми знову поповзли до низу і опинилися вже на 85 місці. (Рис. 2.6)

Позиція України в рейтингу Індексу глобальної конкурентоспроможності

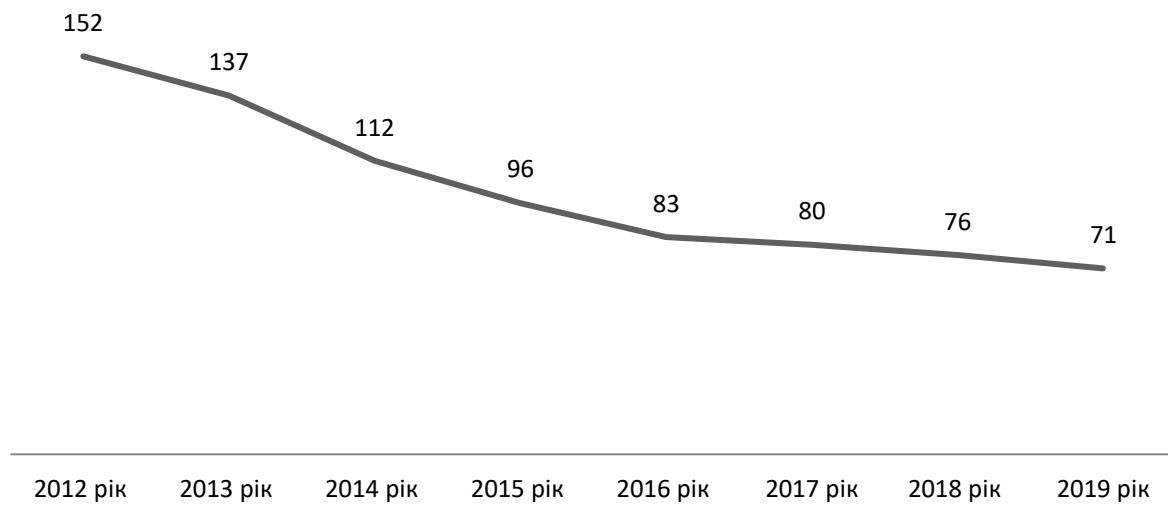
2012 рік (з 144 країн)	2013 рік (з 144 країн)	2014 рік (з 148 країн)	2015 рік (з 144 країн)	2016 рік (з 140 країн)	2017 рік (з 138 країн)	2018 рік (з 140 країн)	2019 рік (з 141 країн)
------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------

Рис.2.6 Позиція України в рейтингу Індексу глобальної конкурентоспроможності за 2013 – 2019 рр.

Головними факторами, що заважають вести і розвивати бізнес в Україні, виступають: інфляція, корупція, валютна та політична нестабільність, складнощі з доступом до фінансів, складнощі з бюрократією та її не ефективність, відносно високі податки, часті зміну в уряді, слабо розвинена сфера інновацій, злочинність, складність законодавства, а також низький рівень охорони здоров'я.

Результати глобального рейтингу простоти ведення бізнесу (Doing Business) показують значні покращення, так на графіку можна побачити, що Україна впевненими кроками теж не найкращі піднімається на верхні позиції у рейтингу, Україна займає 71 місце. Реформа – спрощення реєстрації бізнесу країна посприяла у підвищенні рейтингу. У 2018 році Україна піднялася в рейтингу лише на 4 позиції, цього року вже на 6 [13]. (Рис. 2.7)

Позиція України в рейтингу Doing Business Місце у рейтингу

Рис.2.7 Позиція України в рейтингу простоти ведення бізнесу за 2012 – 2019 рр.

Підсумовуючи вище згадану інформацію, ми можемо прийти до висновку, що Україна має доволі гарний потенціал, але аналізуючи рух прямих іноземних інвестицій можна зазначити декілька важливих моментів, що заважають інвестиціям ефективно розвиватися.

Інвестиції, що отримує Україна використовуються територіально нерівномірно.

Наслідком регіонально різного економічно-соціального розвитку України виступає суттєва різниця інвестицій по регіонах держави. Найчастіше інвестори вкладають свої кошти вже у добре розвинені сфери економічної діяльності. Головними аспектами зменшення інвестицій є: військові дії, нестабільність гривні, корупція, нестабільність політичної ситуації, проблеми в судовій системі.

3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАКОРДОННОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

3.1 Основні проблеми формування привабливого інвестиційного клімату в Україні

Покращення інноваційної моделі розвитку національної економіки України серед галузей і регіонів є особливо важливою місією, бо від неї залежить економічне зростання та стан економіки України в цілому. Відносно великий територіальний поділ економічних, соціальних та природних умов посприяв значним територіальним відмінностям в активностях, структурі й механізмах інвестиційної діяльності серед регіонів України. Головна умова для інвестиційної привабливості – це інвестиційний клімат регіону.

Проаналізувавши досвід інших країн, можна відзначити, що іноземні інвестиції сприяють вирішенню проблеми з недостатністю власних коштів, як джерела фінансування. Якщо з розумом підійти до використання іноземних інвестицій то в країні з'являється можливість не лише зрівноважити нестачу внутрішніх інвестиційних ресурсів, але й посприяти підвищенню конкурентоспроможності та ефективності виробництва власної продукції, за допомогою застосування ноу-хау й спостереження за іншими країнами світу й аналізування їх прогресивного досвіду управління. Варто зазначити, що за допомогою іноземних інвестицій країна має змогу вийти на світові ринки, а також налагодити відносини з економікою всього світу, що в свою чергу сприяє виходу з кризи [38, с. 455]. Підсумовуючи, все вище згадане можна прийти до висновку, що іноземні інвестиції безпосередньо впливають на національний стан економіки України, а тому необхідне збільшення інвестицій за для покращення економіки та для можливості входження до сучасної світової господарської системи. Ось чому, наразі особливу увагу приділяють дослідженню актуального стану іноземного інвестування в економіку нашої країни.

Країни, що мають ринкову економіку, приділяють особливу увагу

дослідженню сучасності факторів, котрі можуть нести негативний вплив на розвиток економіки, а тому розробляють випереджувальний план заходів за для часткового або повного усунення. Через це, зарубіжні та вітчизняні дослідники особливо уважно вивчають, чи існують суттєві системні перешкоди для створення інноваційної моделі для розвитку економіки України та направлення країни до статусу розвиненої сучасної держави світу, а саме:

- 1) Незавершеність чіткої стратегії для інноваційного та науково-технічного розвитку країни;
- 2) Відносно малий бюджет для застосування ноу-хау та підтримки наукових досліджень;
- 3) Незавершеність системи для регулювання нормативно-правової системи , а також за для стимулювання діяльності інновацій, через часті зміни й складнощі з чинним законодавством та відомчих актів;
- 4) Відсутність корпоративної структури, яка би формувалась в Україні, за допомогою головних вимог інноваційного розвитку;
- 5) Не має дієвих пріоритетів для системи розвитку технологічно-наукової бази;
- 6) Мінливе формування масштабного й актуального ринку інноваційних продуктів;
- 7) Неготовність державного апарату управління до спрямування своєї діяльності, до інноваційного розвитку суспільства;
- 8) Моральна й фізична неактуальність науково-дослідницької бази, а також зменшення фінансування науки;
- 9) Зменшення наукового потенціалу, а також необхідність реформування мережі наукових установ;
- 10) Складнощі з відношенням України до підприємницької діяльності;
- 11) Захист прав власників, новаторів та інвесторів;
- 12) Через проблеми з ціновою політикою, відбувається вилучення фінансування з товаровиробників аграрного комплексу.

На думку іноземних й економічних суб'єктів, Україна до сих пір має несприятливий інвестиційний клімат. Загалом, виділяються наступні фактори:

- Відсутність впливових гарантій від уряду, які би захищали іноземних

інвесторів від змін законодавства, адже тривала нестабільність в політичній та законодавчій сферах негативно впливає на інвестиційний фон України;

- Іноземні інвестори невпевнені, що наша держава буде співпрацювати з ними під час економічної кризи;
- Україна не має чіткого державного плану, щодо стимулювання інвестицій;
- Тиск з боку адміністрації та податкової;
- Фінансова система в державі працює нестабільно;
- Відносно малі обсяги фондового ринку;
- Порівняно з країнами Західної Європи і США, ми маємо високі рівні інфляції;
- Більшість населення України має низьку купівельну спроможність, що в свою чергу сприяє зменшенню можливості реалізації продукції, що була вироблена іноземним капіталом, на внутрішньому ринку;
- В органах влади мається високий рівень бюрократизму й корумпованості;
- Інфраструктура має низький рівень розвитку;
- Регіони України інвестуються нерівномірно.

3.2 Удосконалення політико-правових механізмів та державних програм активізації закордонного інвестування

Існує декілька пропозицій, щодо вирішення проблем з-за закордонним інвестуванням бізнесу в Україні:

1. Необхідно змінити нормативно-правову базу, а саме передбачати не зміні

умови для вітчизняних та іноземних інвесторів.

2. Наступним кроком, я вважаю, необхідно аби органи - місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування посилили свої ролі у створенні сприятливих умов для покращання інвестиційного стану, за допомогою співробітництва з громадськими підприємствами та організаціями.

3. Для гарантованого товарного інвестування доречно буде запровадити лізингові операції. Якщо говорити про індустриальні регіони то це виглядало би, як “інвестиційний трамплін”, що допомагав би зібрати отримані товарні ресурси, які на сьогоднішній день по більшій частині не використовані й направити їх у господарський обіг.

Опинившись на шляху незалежного розвитку, наш держава стикнулася зі складнощами, щодо прискореної перебудови інституційної економіки. Дані трансформації мають негативний вплив і позначаються перш за все на економіці України. Ясно лише одне, що для розвитку та реструктуризації економіки необхідні значні фінансові надходження.

Закордона інвестиційна політика може стати впливовим елементом покращення якості інвестиційного фону України, значення, котрої можна донести завдяки її двоаспектній характеристиці.

З однієї сторони, якщо відштовхуватися від загальнодержавних інтересів, то є необхідність здійснення чіткої відпрацьованої (в плані законодавства) практичної діяльності держави в абсолютно всіх українських регіонах, але при цьому з іншої, — проведення політики інвестування за кордон з зважанням інтересів внутрішніх, має кожний регіон, відштовхуючись від власних потреб реалізації тих чи інших регіональних завдань і цілей, наявності належних місцевих ресурсів. За допомогою об'єднання цілей з'явиться закордонна політика інвестицій.

За висновками іноземних й вітчизняних економічних суб'єктів, інвестиційний фон в Україні є несприятливим. Основні фактори, що впливають негативно на інвестиції й стримують економічному розвитку в Україні – це зарегульованість більшість ринків, нестабільність українського законодавства, відчутний податковий тиск, нерозвиненість ринкової інфраструктури, зокрема

фондового ринку, бюрократизм і корупцію в органах влади [5]. Варто зазначити, що існують конкурентні переваги України з позиції потенційного й сучасного стану розвитку держави.

В основу механізму реалізації політики закордонних інвестицій вкладено економіко-організаційний блок, котрий базується на підтвердженій концептуальній основі та стратегії інвестування закордоном: визначенні важливих напрямків залучення прямих іноземних інвестицій; система пільг в оподаткуванні; збільшення можливостей участі іноземних інвесторів за для створення спільних підприємств й процесах приватизації.

Досвід ЄС, Китаю, Росії та інших країн світу дозволяє відносити політику, що є об'єктом розгляду, до факторів, які своєю дією можуть істотно підвищувати зацікавленість іноземних держав у поглибленні економічної співпраці з Україною та відповідно обумовлювати відчутне поліпшення умов роботи у них українських інвесторів і її результатів, пов'язаних із розвитком національного товарного експорту.

Державі необхідно сприяти купівлі та формуванню українськими інвесторами за кордоном об'єктів й забезпеченню у зв'язку з інвестуванням в них цими суб'єктами підприємництва суттєвих за своїми обсягами поставок до іноземних держав національних товарів з високим ступенем обробки і науково-технічних параметрів. Їй потрібно забезпечити проведення підготовки інформації про товари згаданого типу, можливості й прогностичні результати інвестування коштів у придбання чи заснування закордонних об'єктів, в ході функціонування яких ці різновиди продукції можуть використовуватися. Ця інформація має доводитись уповноваженими державою структурами до відома визначених на її основі українських інвесторів, які можуть бути зацікавлені у здійсненні інвестицій в об'єкти згаданого типу й організації постачання для використання у процесі їх функціонування відповідних національних товарів.

Держава також має забезпечувати в міру можливості та необхідності полегшення й підвищення ефективності процесів укладання українськими інвесторами домовленостей щодо вищезгаданих об'єктів та налагодження ними господарських зв'язків, необхідних для постачання за межі України і

використання в ході їх експлуатації національних товарів, про які йдеться. Їй потрібно докладати систематизованих зусиль, спрямованих на формування сприятливих умов для результативної роботи відповідних суб'єктів господарювання в рамках згаданих домовленостей і зв'язків.

Держава має сприяти участі в роботі українських міжнародних корпорацій структур, які забезпечують розробку і випуск національних товарів з високим рівнем обробки й науково-технічних параметрів. Їй треба забезпечувати надання допомоги у налагодженні й ефективній реалізації взаємовигідного співробітництва між згаданими корпораціями та структурами, запобіганні виникненню чи швидкому й результативному врегулюванню пов'язаних із ним суперечок.

Застосування державою заходів розглянутого типу спроможне обумовити активізацію й посилення результативності роботи українських інвесторів у сфері забезпечення розширення експортування вітчизняних товарів з високим ступенем обробки й науково-технічних параметрів.

Доцільним є забезпечення укладання Україною з іншими країнами міжнародних домовленостей щодо інвестиційної політики держави-реципієнта іноземних інвестицій, пов'язаної з національною безпекою. Дані домовленості повинні зобов'язувати кожну державу-учасницю забезпечувати додержання у взаєминах з іншими договірними сторонами, насамперед, таких принципів, передбачених в рамках організації економічного співробітництва і розвитку.

Застосування заходів щодо обмеження інвестування повинно мати місце у крайніх випадках за умов неможливості забезпечення захисту національної безпеки на основі використання інших засобів. Потрібно, щоб обмеження інвестування у максимально можливій мірі спрямовувалося виключно на врегулювання проблем, пов'язаних із захистом національної безпеки. Рівень жорсткості заходів щодо обмеження інвестування не повинен перевищувати необхідний для належного захисту національної безпеки.

Держава повинна вживати заходів загального застосування, які передбачають аналогічне ставлення до інвесторів, що знаходяться у схожих умовах і мають подібні характеристики, якщо за рахунок їх використання

можна забезпечити належний захист національної безпеки. У протилежних випадках держава може вживати заходів стосовно окремих інвестицій з чітким урахуванням пов'язаних з ними конкретних обставин, які обумовлюють загрозу національній безпеці. Заходи інвестиційної політики, пов'язані з питаннями національної безпеки, повинні розроблятися на основі належної експертизи. Остання має бути спрямована на забезпечення обґрунтованої та об'єктивної оцінки відповідної ситуації у сфері національної безпеки, встановлення результатів застосування таких заходів та їх порівняння з наслідками альтернативної йому ліберальної інвестиційної політики, визначення впливу використання обмежень інвестування, якщо воно передбачається.

Потрібно, щоб у державі існували ефективні механізми забезпечення підзвітності владних структур, відповідальних за реалізацію інвестиційної політики, пов'язаної з національною безпекою, високої результативності, обґрунтованості, об'єктивності, законності їх діяльності, а також наявності у зацікавлених інвесторів, зокрема іноземних, достатніх можливостей щодо належного захисту своїх законних інтересів.

Реалізація вищевикладених пропозицій сприятиме досягненню на основі використання міжнародних стандартів посилення гарантій уникнення необґрунтованих перешкод на шляху інвестицій з України в економіку іноземних держав. Таким чином вдасться створити надійні передумови для активізації інвестування з України в інші країни світу та інтенсифікації розвитку експортного сектору національної економіки.

Слід зазначити, що упродовж останніх років у значній кількості країн світу спостерігалася тенденція активізації державної політики, спрямованої на обмеження іноземного інвестування у їх економіки для захисту національної безпеки.

До першочергових цілей закордонного інвестування законодавчо має бути зараховане досягнення істотного поліпшення умов задоволення потреб експортного сектору економіки України, пов'язаних з необхідністю його модернізації та структурної перебудови, підвищення конкурентоспроможності національних товарів, збільшення у загальних обсягах їх експорту частки

високотехнологічної, інноваційної продукції, виробів з високим рівнем доданої вартості.

Рішення щодо інвестування даного типу мають прийматися, виходячи, зокрема, з фінансових можливостей і потреб України, очікуваних результатів вкладання державою коштів за кордоном для розвитку українського експорту, можливих наслідків альтернативного використання відповідних ресурсів шляхом їх спрямування в національну економіку для активізації зростання в її експортному секторі, реальних і прогнозованих обсягів закордонних інвестицій недержавних суб'єктів господарсько-правових відносин і їх впливу на експортування вітчизняних товарів.

Важливим завданням для нашої держави є складність з вдосконаленням кадрового та аналітично-інформаційного стимулювання процесу надходження прямих іноземних інвестицій транснаціональних корпорацій. Кадрове забезпечення стимулювання інвестиційних стратегічних пріоритетів може відбуватися за допомогою збільшення підготовки спеціалістів з інноваційно-інвестиційної діяльності у вищих навчальних спеціалізованих закладах IV рівня акредитації, а також організації по підвищенню кваліфікації та перепідготовки менеджерів інвестиційних проектів й замовників з цільовою підготовкою по конкретним інвестиційним проектам й програмам, для поєднання навчання з практичною допомогою для підприємців-новачків, формування інкубаторів інвестиційно-інноваційного бізнесу. Головна мета такого навчання – це пошук партнерів і однодумців для інвестиційних проектів, закордонне стажування для покращення бізнес-планів, а також створення online навчання за для пошуку варіантів вирішень організації інвестиційного бізнесу та їх методології.

З плином часу інформаційні ресурси стали найважливішим й найкоштовнішим продуктом, створених коли не будь людством, а інформаційна сфера – основою для життя людини, фактором її позитивного розвитку й стійкого функціонування. Саме тому, інформаційно-аналітичне забезпечення стало важливим елементом інституційного механізму регулювання міжнародної інвестиційної діяльності, що має в себе включати:

- вивчення наявних ініціатив, інформаційних матеріалів, проектів; ідея створення цільної, спеціальної державої, громадської системи в онлайн форматі при цьому інформація про поточну ситуацію являється відкритою як для регіонів, так і для уряду;
- сприяння системи обміну інформацією про наявні перспективні інвестиційні проекти для задоволення двосторонніх переговорів з торговими палатами інших держав, головною цілю, котрої є інвестори;
- групування, зберігання й оновлення, з накопиченням бази даних інвестиційні процеси та кон'юнктуру.
- Нндання інформації о інвестиційних проектах, котрі мають дійсні гарантії від держави, а також пільгове оподаткування; аналізування слабих й сильних сторін економіки держави.

Отже, державні програми й політико-правові механізми активізації закордонного інвестування в нашій державі мають потребу покращення організаційної структури державних інститутів та їх повноважень стосовно регулювання та контролю за здійсненими прями іноземними інвестиціями транснаціональних корпорацій, виконання моніторингу діяльності серед вільних зон економіки, поліпшення нормативно-правового забезпечення, зміна структури економіки національного господарства, покращення методології обліку діяльності транснаціональних компаній на території Вітчизни, інформаційно-аналітичне та кадрове забезпечення процесу стимулювання прямих іноземних інвестицій транснаціональними компаніями.

Підсумовуючи все вище згадане, можемо зробити висновок, що тільки прагматичне співвідношення відкритості ринку для транснаціональних корпорацій й державне регулювання їх діяльності в інтересах національної економіки буде мати позитивний характер для нашого суспільства в умовах глобалізації міжнародних господарських процесів.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі досліджено теоретичні засади активізації закордонного інвестування українського бізнесу в умовах глобальної конкуренції. В результаті зроблено такі висновки:

1. Методологічною основою при обґрунтуванні політики закордонного інвестування є історична трансформація концептуальних положень яких розкриває причини й передумови здійснення інвестицій за кордон, їх вплив на процеси транснаціоналізації, інтеграції, економічного розвитку та зовнішньоекономічних зв'язків багатьох країн світу і є основою для глибшого аналізу внутрішніх та зовнішніх потоків ПІІ. Тому на основі проведеного групування основних теоретичних підходів, концепцій і моделей активізації закордонних інвестицій в умовах глобальної конкуренції на ринку капіталів, виділено ключові акценти і передумови їх здійснення в ході трансформації економічної думки.

2. Встановлено залежність активізації ПІІ від: життєвого циклу товару, низки ендогенних і екзогенних чинників та сприятливості інвестиційного клімату, недосконалої конкуренції на ринку, переваг місця розміщення ПІІ та переваг інтернаціоналізації, конкурентоспроможності та економічного розвитку країн-реципієнтів ПІІ, переслідування мобільності факторів виробництва, відповідної грошової і бюджетної політики, відкритості та активності ЗЕВ, а також з метою збереження конкурентоспроможності та стримування своїх основних конкурентів як в середині країни, так і за її межами.

3. Згрупуємо регіони України за часткою прямих іноземних інвестицій у три групи. На наш погляд, це доцільно зробити в такий спосіб:

- до першої групи віднести області із часткою прямих іноземних інвестицій більше 10 % від загального обсягу надходжень;

- до другої – області із часткою ПІІ в межах від 1 % до 10 %;
- до третьої групи – області, де частка ПІІ склала менше 1%.

4. Аналіз продемонстрував, що загалом існує пряма залежність між зростанням закордонних інвестицій та валового регіонального продукту, але зв'язок між даними показниками є слабким.

5. Отже, таке спрямування закордонних інвестицій не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку території та посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку. Можна зробити висновок, що спостерігається непропорційний та асиметричний розподіл обсягів закордонних інвестицій України, а також значна їх «поляризація», що є несприятливим для економіки країни з точки зору стабільного соціально-економічного розвитку.

6. Загалом сформовано сім принципів побудови ефективної політики здійснення інвестування за кордон:

- принцип сприятливого інвестиційного клімату;
- принцип "дідового застереження";
- принцип рівності;
- принцип лібералізації;
- принцип прозорості;
- принцип соціальної спрямованості інвестицій.

7. Визначено загальні напрямки та складові міжнародної інвестиційної політики стимулювання закордонних інвестицій України на національному та світовому рівнях.

8. Серед основних проблем недосконалості діючого механізму закордонних інвестицій в Україні є: неналежне використання методів (планування, прогнозування, фінансування, регулювання, програмно-цільових методів управління тощо) на всіх рівнях управління інвестиційними процесами, в тому числі за участю іноземних інвесторів; відсутність цілісної системи державного управління інвестиційно-інноваційним розвитком та стимулювання іноземних інвестицій до виконання перспективних та стратегічних завдань соціально-економічного розвитку; неефективне використання наявних фінансових та інвестиційних ресурсів для реалізації державної науково-

технічної, інвестиційної та інноваційної політики; нестабільність законодавчої бази іноземного інвестування і ін.

9. Зокрема можна виділити наступні основні напрямки державної інвестиційної політики стимулювання закордонних інвестицій України: визначення цілей та завдань надходження закордонних інвестицій на основі комплексної оцінки стану соціально-економічного розвитку країни та зовнішніх чинників; розробка і реалізація заходів з вдосконалення системи надходження закордонних інвестицій; конкретизація стратегічних завдань політики надходження закордонних інвестицій та структуризація їх за пріоритетністю; оцінка бар'єрів та дестимулюючих чинників реалізації політики надходження закордонних інвестицій; чітке розмежування завдань політики надходження закордонних інвестицій; розробка та реалізація програми закордонного інвестування; контроль за процесом досягнення поставлених завдань.

10. Україна має великий потенціал для подальшого розвитку процесу надходження інвестицій за кордон. Але саме політична ситуація нашої держави не дозволяє дати волю таким економічним процесам. Я вважаю, що державна політика України мусить стати взірцем для громадян та, особливо, для економічних підприємств. Економіка нашої країни вимагає здійснення комплексних заходів щодо стимулювання розвитку інвестування. Насамперед, варто початки з розвитку таких галузей, як наукові дослідження, розвиток АПК, ІТ-сфера, вдосконалення фінансово-банківської сфери, розвиток бізнесу, комплексні заходи щодо вдосконалення інвестиційної політики, тощо. Саме здійснення таких процесів стане кроком України на гідну позицію у світовій економіці.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Закон України «Про інноваційну діяльність». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
3. Закон України «Про режим іноземного інвестування». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>
4. Проект Закону України «Про венчурні фонди інноваційного розвитку» від 31.10.2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.in.gov.ua/>
5. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Міністерство Закордонних Справ України. Інвестиційний клімат в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>
7. Гроші та кредит [Електронний ресурс] : підручник / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.] ; за наук. ред. М. І. Савлука ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - 6-те вид., переробл. і доповн. - Електрон. текстові дані. - Київ : КНЕУ, 2011. - 590 с.
8. Бирка М.І. Класифікація прямих іноземних інвестицій. Національний університет «Львівська політехніка», 2012. – с. 24-31. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/14098/1/5_24-31_Vis_725_Ekonomika.pdf
9. Бова Т. В. Державна інноваційно-інвестиційна політика України: теорія, методологія, напрями розвитку : [монографія] / Т. В. Бова. – Донецьк : Юго-Восток, 2011. – 452 с.
10. Будюк Ю. Г. Стратегія реалізації державної політики по залученню

- іноземних інвестицій в економіку України : [монографія] / Ю. Г. Будюк. – К. : Фенікс, 2009. – 112 с.
11. Вакулич М. М. Аналіз методів оцінювання інвестиційного клімату в Україні в умовах сучасної хаотично структурованої економіки / М. М. Вакулич // Бізнес Інформ : наук. журнал. – 2013. – №1. – С. 85–88.
  12. Демчишак Б.Д. Пріоритети стимулювання інвестиційної діяльності в умовах обмеженості фінансових ресурсів, 2013. – Львівський національний університет імені Івана Франка. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VUbsNbU_2013_1_26.pdf
  13. Долішній М. Глобалізація та її регіональні виміри / М. Долішній, У. Садова, Л. Семів // Регіональна економіка. – 2002. – № 3. – С. 7–24.
  14. Інвестиційна політика в Україні: досвід, проблеми, перспективи / [М. Г. Чумаченко, С. С. Аптекарь, М. Г. Білопольський та ін.]. – Донецьк : Юго-Восток, 2011. – 292 с.
  15. Іваноньків О. О. Політика держави щодо інвестиційної діяльності в Україні та перспективного прямого іноземного інвестування / О. О. Іваноньків. – Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 11 (77). – С. 12–17
  16. Абрамович Г.В. Напрями активізації державної політики щодо залучення іноземних інвесторів в економіку України / Г.В. Абрамович // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 1. – С. 16–18.
  17. Леус М.М. Суть та класифікація іноземних інвестицій. – Львівський інститут банківської справи, 2008. – с. 181-187. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://vlp.com.ua/files/27_17.pdf

18. Мельник М.І. Проблеми якості іноземного інвестування в контексті збереження та захисту економічних інтересів України / М.І.Мельник // Стратегічний розвиток регіону – економічне зростання та інтеграція: Матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції, 11-12 травня 2006 року. Ч.І. – Чернівці, 2006. – С. 57-60.
19. Обушна Н.І., Мацибора Т.В. Державне регулювання прямих іноземних інвестицій в Україні, 2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10820/1/159.pdf>
20. Хачатурян, А. А. Инвестиции [Текст] : учебный курс (учебно-методический комплекс). –М.: МИЭМП,2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://e-college.ru/>
21. Стратегія економічного розвитку України [Електронний ресурс] : наук. збірник / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т, Укр. Союз промисловців і підприємців, НАН України, Ін-т світової екон. і міжнар. відносин ; [редкол.: О. П. Степанов (голов. ред.) та ін.]. - Електрон. текстові дані. - К. : КНЕУ. -299с
22. Прямі іноземні інвестиції та їх вплив на економічне зростання в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/VUbsNbU/2009_1/VUBSNBU4_p88-p94.pdf
23. Савотин А.А. Инвестиционный потенциал в теории Дж. Кейнса и М.Калецкого, 2011. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2014/13/economics/savotin.pdf
24. Україна піднялася на дві "сходи" за легкістю ведення бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2010/11/4/255086/>
25. Лук'яненко Дмитро Григорович Міжнародна Економіка [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/20915>
26. Футало Т. В. Інвестиційна діяльність підприємств та організацій в умовах

- глобалізації / Т. В. Футало // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2013. – № 2. – С. 124–129.
27. Річний звіт за 2011 рік фонду «АТР» (Данія), [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://finrep.kiev.ua/download/intl_practice_npf_investments_jan2014_ua.pdf
28. Річний звіт за 2013 рік для учасників фонду «AustralianSuper», [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://finrep.kiev.ua/download/intl_practice_npf_investments_jan2014_ua.pdf
29. Ахметзянова Т.Л. Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду інвестиційної діяльності: моделі зарубіжної інвестиційної політики // Вісник БІСТ. 2010. № 5.
30. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку [Електронний ресурс] : монографія : у 2 т. / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Л. Л. Антонюк. - Електрон. текстові дані. - К. : КНЕУ. - (До 100-річчя Київського національного економічного університету)
31. Світовий досвід залучення прямих іноземних інвестицій в умовах глобалізації економіки: А.В. Кочемасова, Журнал Фінанси і кредит, ст. 66-76-2013р.
32. Міжнародні організації [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Т. М. Циганкова, Т. Ф. Гордеева ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т. - 2-е вид., переробл. і допов. - Електрон. текстові дані. - К. : КНЕУ, 2001. - 340 с
33. Економічна теорія: Політекономія: підручник за ред. В.Д. Базилеви.-6-те вид. –К. : Знання-прес. 2007-719с.
34. Bartels Frank L. FDI Policy Instruments: Advantages and Disadvantages. Strategic Research and Regional Analyses Unit. UNIDO. S.A. de Crombrughe. Associate Economic Affairs Officer. UNCTAD. Vienna, 2009. Electronic text data. Mode of access:http://www.unido.org/fileadmin/user_media/Publications/RSF_DPR/WP012009_Ebook.pdf

35. Willem D. Foreign Direct Investment and Development: An historical perspective. 2006. 30 January. Background paper for World Economic and Social Survey for 2006'. Commissioned by UNCTAD. Electronic text data. Mode of access: www.odi.org.uk/resources/docs/850.pdf.
36. De Mello Luiz R. Foreign direct investment in developing countries and growth: A selective survey // Journal of Development Studies. Oct. 1997. Vol.
37. Raymond Vernon International investment and international trade in the product cycle, [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bev.berkeley.edu/ipe/readings/International%20Investment%20and%20International%20Trade%20in%20the%20Product%20Cycle.pdf>
38. Кириченко О. А. Інвестування: підручник / О. А. Кириченко, С. А. Єрохін. — К. : Знання, 2009. — 573 с.
39. Willem D. Foreign Direct Investment and Development: An historical perspective. 2006. 30 January. Background paper for World Economic and Social Survey for 2006'. Commissioned by UNCTAD. Electronic text data. Mode of access: www.odi.org.uk/resources/docs/850.pdf.
40. UNCTAD: World Investment Report 2014. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_overview_en.pdf

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

SUMMARY

Bondarets AA Foreign investment of Ukrainian business. - Qualifying bachelor's thesis. Sumy State University, Sumy, 2020.

The qualifying bachelor's thesis is devoted to the study of Ukraine's investment attractiveness for foreign investment, as well as the main problems in attracting foreign direct investment. An analysis of the investment climate in Ukraine, the position of the state in international rankings. The main directions of improvement of state regulation in the field of foreign direct investment of Ukraine in the conditions of globalization processes of the world economy are determined.

Key words: foreign direct investment, investment attractiveness, investment climate, foreign investment, investment development.

Анотація

Бондарець А.А. Закордонне інвестування українського бізнесу. – Кваліфікаційна бакалаврська робота. Сумський державний університет, Суми, 2020.

Кваліфікаційна бакалаврська робота присвячена дослідженню інвестиційної привабливості України для закордонного інвестування, а також розглянуто основні проблеми на шляху залучення прямих іноземних інвестицій. Проведено аналіз інвестиційного клімату в Україні, позиції держави у міжнародних рейтингах. Визначено основні напрямки удосконалення державного регулювання у сфері прямих іноземних інвестицій України в умовах глобалізаційних процесів світової економіки.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат, закордонне інвестування, розвиток інвестицій.